

ประโยค บ.ศ. ๑-๒ (ห้อง ๒)
ปัญหา ไวยากรณ์ (ครั้งที่ ๙)
สอบ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

๑. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ _____ ๘ ตัวนี้ ชื่อสระ, _____ ๓๓ ตัวนี้ชื่อ พยัญชนะ

ข. ฐาน คือ _____ มี _____ คือ _____ ๗ กรณ คือ _____ ๗ ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ _____ เรียกว่า _____ ๗

ค. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ _____ และ _____ ๑๑ ตัวนี้ เป็น อโฆสะ ๗ พยัญชนะที่ _____ ในวรรคทั้ง ๕ คือ _____ และ _____ ๒๑ ตัวนี้ เป็น โฆสะ ๗

๑. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ ู เอ โอ ๘ ตัวนี้ ชื่อสระ,

ก ข ค ฌ ง จ ฉ ช ฌ ญ

ฎ ฐ ฑ ฒ ณ ต ถ ท ธ น

ป ผ พ ภ ม ย ร ล ว ส ห ฬ ° ๓๓ ตัวนี้ชื่อ พยัญชนะ

ข. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร มี ๖ คือ

กณโจ คอ, ตาลุ เพตาน,

มูทธา ศีระชะหรือปุมเหงือก, ทนโต ฟัน

โอฎโจ रिมีฬ ปาก, นาสิกา จมูก ๗

กรณที่ทำอักษร มี ๔ คือ

ชีวหามชฌิ ท้ามกลางลิ้น ๑

ชีวโหปคคิ ถัดปลายลิ้นเข้ามา ๑

ชีวหคคิ ปลายลิ้น ๑

สกุฎจัน ฐานของตน ๑ ๗

ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ ฟันและริมฝีปาก เรียกว่า ทนโตฎโจ ๗

ค. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฐ, ต ถ, ป ผ และ ส ๑๑ ตัวนี้ เป็น อโฆสะ ๗

พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฌ ง, ช ฌ ญ, ฑ ฒ ณ, ท ธ น, พ ภ ม, และ ย ร ล ว ห ฬ ๒๑ ตัวนี้ เป็น โฆสะ ๗

๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. สนธิคืออะไร ต่างจากสมาสอย่างไร ๗ การต่อเท่าไร อะไรบ้าง ๗

ข. สนธิกริโยปกรณ คืออะไร ๗ มีเท่าไร ๗ แต่ละสนธิ ได้ สนธิกริโยปกรณเท่าไร ๗ อะไรบ้าง ๗

ค. สระสนธิ โนเปติ , จูภย , มยาัย เป็นสนธิไหน ตัดและต่ออย่างไร ๗

๒. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. สนธิ คือ การต่อศัพท์และอักษรให้เนื่องกันด้วยอักษรเพื่อจะย่ออักษรให้น้อยลงเป็นการอุปการะ ในการ แต่งฉันท และให้คำพูดสละสลวย ๗ ต่างจากสมาสที่ย่นบทมีวิวัตติ หลาย ๆ บทให้เป็นบทเดียวกัน ๗

การต่อมี ๒ ลักษณะ คือ

- การต่อศัพท์ที่มีวิภัติ ให้เนื่องด้วยศัพท์ที่มีวิภัติ
- การต่อบทสมาส ย่ออักษรให้น้อยลงอย่าง ๆ

ข. สนธิกริโยปกรณ์ คือ วิธี เป็นอุปการะแก่การทำสนธิ ๆ มี ๘ อย่าง ๆ คือ โลโป ลบ ๑ อาเทโส แปลง ๑ อากโม ลงตัวอักษรใหม่ ๑ วิกาโร ทำให้ผิดจากของเดิม ๑ ปกติ ปรกติ ๑ ทีโฆ ทำให้ยาว ๑ รสส์ ทำให้สั้น ๑ สณโณโค ซ้อนตัว ๑ ๆ

สระสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๗ ตัว ๆ คือ โลโป ลบ ๑ อาเทโส แปลง ๑ อากโม ลงตัวอักษรใหม่ ๑ วิกาโร ทำให้ผิดจากของเดิม ๑ ปกติ ปรกติ ๑ ทีโฆ ทำให้ยาว ๑ รสส์ ทำให้สั้น ๑ ๆ

พยัญชนะสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ ๆ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อากโม ๑ ปกติ ๑ สณโณโค ๑ ๆ

นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๔ ๆ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อากโม ๑ ปกติ ๑ ๆ

ค. โนเปติ เป็นวิการสระสนธิ ตัดบทเป็น น - อุเปติ ลบสระหน้า คือ อ ที่ น แล้ว วิการสระหลัง คือ อุ เป็น โอ ต่อเป็น โนเปติ ,

จุกย เป็นที่ฆะสระสนธิ ตัดบทเป็น จ - อุจย ลบสระหน้า คือ อ ที่ จ แล้ว ที่ฆะสระหลัง คือ อุ เป็น อุ ต่อเป็น จุกย ,

มยาย เป็นวิการสระสนธิ ตัดบทเป็น เม - อย แปลงสระหน้า คือ เอ ที่ เม เป็น ย แล้ว ที่ฆะสระหลัง คือ อ เป็น อา ต่อเป็น มยาย ๆ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งลิงค์เป็นเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ นามนามเป็นได้กี่ลิงค์ ๆ ปติ, อิติ, สปิ เป็นลิงค์อะไร ๆ

ข. ศัพท์เหล่านี้ คือ ตุมห, ย, กี, ต, เป็นสัพพนามประเภทไหน ๆ จงแจก สพพ ในปุงลิงค์มาดู ๆ

ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา ๆ แบ่งเป็นเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ แต่ละอย่างมีวิธีใช้อย่างไร ๆ จงจัดสังขยาลงในนามศัพท์ ลิงค์ และวจนะมาดู ๆ

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งลิงค์เป็น ๓ ๆ คือ

ปุงลิงค์ เพศชาย ๑

อิตถิลิงค์ เพศหญิง ๑

นปุงสกลิงค์ มิใช่เพศชายมิใช่เพศหญิง ๑

นามนามเป็นลิงค์เดียว คือ จะเป็นปุงลิงค์ อิตถิลิงค์ หรือ นปุงสกลิงค์ ก็อย่างเดียวกันบ้าง เป็น ๒ ลิงค์ คือ ศัพท์อันเดียวมีรูปอย่างเดียว เป็นได้ทั้ง ๒ ลิงค์ หรือมูลศัพท์เป็นอันเดียว เปลี่ยนแต่สระที่สุดให้แปลกกัน พอเป็นเครื่องหมายให้ต่างลิงค์กันบ้าง ๆ

ปติ เป็นปุงลิงค์

อิติ เป็นอิตถิลิงค์

สปิ เป็นนปุงสกลิงค์

ข. ศัพท์เหล่านี้ คือ

ตุมห เป็นสัพพนามประเภทปุริสสัพพนาม

ย และ กี เป็นสัพพนามประเภทวิเสสนสัพพนาม ๆ

ต เป็นสัพพนามประเภทปุริสสัพพนาม และวิเสสนสัพพนาม

แจก สัพพ ในปุงลึงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
ป.	สพโพ	สพเพ
ท.	สพพิ	สพเพ
ต.	สพเพน	สพเพहि
จ.	สพพสส	สพเพสํ สพเพसानํ
ปญ.	สพพสฺมา สพพมฺหา	สพเพहि
ฉ.	สพพสส	สพเพสํ สพเพसानํ
ส.	สพพสฺมี สพพมฺหิ	สพเพสุ

ค. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อว่า สังขยา ฯ แบ่งเป็น ๒ ฯ คือ ปกติสังขยา ๑ ปุรณสังขยา ๑ ฯ
 ปกติสังขยา ใช้สำหรับนับนามนามให้รู้ว่ามีประมาณเท่าใด
 ปุรณสังขยา ใช้สำหรับนับนามนาม ที่เต็มในที่นั้น ฯ คือ นับเป็นชั้น ฯ เป็นต้นว่า ที่หนึ่ง ที่สอง
 ที่สาม ที่สี่ ที่ห้า

จัดสังขยาลงในนามศัพท์

ปกติสังขยา ตั้งแต่ เอก ถึง จตุ จัดเป็น สัพพนาม
 ตั้งแต่ ปญจ ถึง อฏฺจนวฺตุ จัดเป็น คุณนาม
 ตั้งแต่ เอกฺจนสฺตํ ขึ้นไป จัดเป็น นามนาม
 ปุรณสังขยา จัดเป็น คุณนาม

จัดสังขยาลงในลึงค์

ปกติสังขยา ตั้งแต่ เอก ถึง อฏฺจฺวารส เป็นได้ทั้ง ๓ ลึงค์
 ตั้งแต่ เอกฺจนวฺสฺติ ถึง อฏฺจนวฺตุ เป็นอิตถิลึงค์
 ตั้งแต่ เอกฺจนสฺตํ ขึ้นไป เป็นนปุงสกลึงค์
 ตั้งแต่ โภกฺกิ ขึ้นไป เป็นอิตถิลึงค์

จัดสังขยาลงในวจนะ

เอกสังขยา เป็นเอกวจนะ อย่างเดียว
 เอกสัพพนาม เป็นได้ ๒ วจนะ
 ตั้งแต่ ทฺวิ จนถึง อฏฺจฺวารส เป็นพหูวจนะอย่างเดียว
 ตั้งแต่ เอกฺจนวฺสฺติ จนถึง อฏฺจนวฺตุ เป็นเอกวจนะ ฯ

๔. อะไรชื่อว่าอภัยศัพท์ ฯ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ แต่ละอย่างใช้อย่างไร ฯ ตคฺข, ตฺโร, อิทานิ, อติ, จัดเป็น
 อภัยศัพท์ประเภทไหน ฯ

๔. ศัพท์จำพวกหนึ่ง ซึ่งจะแจกด้วยวิภัตติทั้ง ๗ แปลงรูปไปต่าง ๆ เหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้ คงรูปอยู่เป็นอย่างเดียว
 ศัพท์เหล่านี้เรียกว่า อภัยศัพท์ ฯ มี ๓ อย่าง ฯ คือ อุปสัคบํง นิบาตบํง ปัจจยบํง

อุปสัคนั้น สำหรับใช้นำนามและกิริยาให้วิเศษขึ้น เมื่อนำนามมีอาการคล้ายคุณศัพท์ เมื่อนำหน้า
 กิริยามีอาการคล้ายกิริยาวิเศษนะ

นิบาตนั้น สำหรับใช้ลงในระหว่างนามศัพท์บ้าง กิริยาศัพท์บ้าง บอกอาการปะ กาล ที่ ปริเฉท อุปไมย ปฏิเสธ
 ความไฉนเล่าลือ ความปรักป ความถาม ความรับ ความเตือน เป็นต้น

ปัจจัยนั้น สำหรับใช้ลงท้ายนามศัพท์เป็นเครื่องหมายวิภัติปัจจัย ลงท้ายธาตุเป็นเครื่องหมายกิริยาบ้าง ๆ

ตคฆ	จัดเป็น	นิบาต บอกอาลปนนะ
ติโร	จัดเป็น	นิบาต บอภี
อิทานิ	จัดเป็น	ปัจจัย
อติ	จัดเป็น	อุปสรรค

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. วิภัติอาขยาตนั้น จัดบุรุษเป็นเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ ตุมเห, มย, ราชา, จัดเป็นบุรุษไหน ๆ จงเขียนปัญจมีวิภัติมาดู ๆ

ข. กิริยาศัพท์เช่นไร จัดเป็นวาจก ๆ มีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ และกฤตบุรุษจะกำหนดวาจกได้แม่นยำต้องอาศัยอะไรเป็นเครื่องกำหนด ๆ

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. วิภัติอาขยาตนั้น จัดบุรุษเป็น ๓ ๆ คือ ปฐมบุรุษ ๑ มัธยมบุรุษ ๑ อุตตมบุรุษ ๑ ๆ

ตุมเห	จัดเป็นมัธยมบุรุษ
มย	จัดเป็นอุตตมบุรุษ
ราชา	จัดเป็นปฐมบุรุษ ๆ

ได้เขียนปัญจมีวิภัติมา

บุรุษ	ปรัสสบท		อัตรโนบท	
	เอก.	พหู.	เอก.	พหู.
ป.	ตุ	อนตุ	ตี	อนตี
ม.	หิ	ถ	สสุ	วฺโห
อุ.	มิ	ม	เอ	อามหเส

ข. กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ธาตุ ดังนี้ จัดเป็นวาจก ๆ

มี ๕ ๆ คือ กัตตุวาจก กัมมวาจก ภาววาจก เหตุกัตตุวาจก เหตุกัมมวาจก ๆ

และกฤตบุรุษจะกำหนดวาจกได้แม่นยำต้องอาศัยปัจจัยเป็นเครื่องกำหนด ๆ

๖. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สาธนะ ๆ มีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ แต่ละสาธนะ ท่านบัญญัติให้ แปลว่าอย่างไร ๆ

ข. รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะ จัดเป็น.....ตามวาจกทั้ง.....ที่กล่าวแล้วใน..... ดังนี้..... ๆ

ค. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับนามกิตก์ แบ่งเป็นกี่พวก ๆ แต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง ๆ

๖. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. ศัพท์ที่ท่านให้สำเร็จมาแต่รูปวิเคราะห์ ชื่อ สาธนะ ๆ มี ๗ คือ

กัตตุสาธนะ,	กัมมสาธนะ,
ภาวสาธนะ,	กรณสาธนะ,
สัมปทานสาธนะ,	อปาทานสาธนะ,
อธิกรณสาธนะ	ฯ

แต่ละสาธนะ ท่านบัญญัติให้แปลดังนี้

กัตตุสาธนะ	แปลว่า ผู้, ถ้างลงในอรรถแห่งตัสสีละ แปลว่า ผู้...โดยปกติ ฯ
กัมมสาธนะ	ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า เป็นที่..... , ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นที่อันเขา.....
ภาวสาธนะ	แปลว่า ความ....ก็ได้, อัน.....ก็ได้, การ.....ก็ได้,
กรณสาธนะ	ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า เป็นเครื่อง.....ก็ได้, เป็นเหตุ.....ก็ได้, ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นเครื่องอันเขา.....
สัมปทานสาธนะ	ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า เป็นที่..... , ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นที่อันเขา.....
อปาทานสาธนะ	แปลว่า เป็นแดน
อธิกรณสาธนะ	ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า เป็นที่..... , ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นที่อันเขา..... ฯ

ข. รูปวิเคราะห์แห่งสาธนะ จัดเป็น ๓ ตามวาทกทั้ง ๕ ที่กล่าวแล้วในอาชยาต ดังนี้

๑. วิเคราะห์เป็น กัตตุวาทก และ เหตุกัตตุวาทก เรียกว่า กัตตุรูป
๒. วิเคราะห์เป็น กัมมวาทก และ เหตุกัมมวาทก เรียกว่า กัมมรูป
๓. วิเคราะห์เป็น ภาววาทก เรียกว่า ภาวรูป ฯ

ค. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับนามกิตก์แบ่งเป็น ๓ พวก ฯ แต่ละพวกมีปัจจัยดังนี้

- กิตปัจจัย อย่างนี้ ก วิ ณี ญ ุ ต ุ ร ุ
- กิจปัจจัย อย่างนี้ ข ญ
- กิตกิจปัจจัย อย่างนี้ อ อ ิ ฌ ติ เ ว ติ ต ุ ญ ฯ

๗. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. จงบอกความต่างระหว่างกัมมธารยสมาสกับตัมปปริสสมาส ฯ คนธมาลาทิหตธา (มนุสฺสา) เป็นสมาสอะไร มีอะไรเป็นสมาสทองฯ จงวิเคราะห์มาดูตามลำดับ ฯ

ข. สามัญญัตถิตี แบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ สากฏิกโก, สามณเฑโร, ปุริโม, ชนตา, ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตีไหน ฯ ในโคตตตัทธิตี และวิภาคตัทธิตี มีปัจจัยอย่างละเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ชุตีมา, โปริสสํ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตีไหน ฯ

๗. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. ความต่างระหว่างกัมมธารยสมาสกับตัมปปริสสมาส ดังนี้

กัมมธารยะมีวิภัตติและวจนะเสมอกัน บทหนึ่งเป็นประธาน บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ หรือเป็นวิเสสนะทั้ง ๒ บท ส่วนตัมปปริสสมาส มีวิภัตติและวจนะไม่เสมอกัน

คนธมาลาทิหตธา (มนุสฺสา) เป็น ฉัญฐีภินนาธิกรณพหุพพิหิสมาส มี อสมอาหารทวันทวสมาส และ ฉัญฐีตุลยาธิกรณพหุพพิหิสมาส เป็นสมาสทอง ฯ มีวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

- อ.ทวัน. วิ.ว่า คนโธ จ มาลา จ คนธมาลา
- ฉ.ตุล.พหุพ. วิ.ว่า คนธมาลา อาทีโย เยสํ ตานี คนธมาลาทีนิ (วตถุณี)
- ฉ.ภิน.พหุพ. วิ.ว่า คนธมาลาทีนิ ทตเถสุ เยสํ เต คนธมาลาทิหตธา (มนุสฺสา) ฯ

ข. สามัญญัตถิตี แบ่งเป็น ๑๓ อย่าง ฯ คือ โคตตตัทธิตี ๑ ตรัตยาทิตัทธิตี ๑ ราคาทิตัทธิตี ๑ ซาตาทิตัทธิตี ๑ สมุหตัทธิตี ๑ ฐานตัทธิตี ๑ พหุลตัทธิตี ๑ เสฏฐตัทธิตี ๑ ตทัสสัตถิตัทธิตี ๑ ปกตัทธิตี ๑ สังขยาตัทธิตี ๑ ปุรณตัทธิตี ๑ วิภาคตัทธิตี ๑ ฯ

สากฎีก	ลง	ณิก	ปัจจัย	ในธรรตยาตัตถิต
สามณโร	ลง	ณร	ปัจจัย	ในโคตตตัตถิต
ปุริโม	ลง	อิม	ปัจจัย	ในชาตาตัตถิต
ชนตา	ลง	ตา	ปัจจัย	ในสมุหตัตถิต ฯ

ในโคตตตัตถิต มีปัจจัย ๘ ตัว ฯ คือ ณ, ฃายน, ฃาน, ฃนย, ฃน, ฃนิก, ฃนว, ฃณร, ฯ

ในวิภาคตัตถิต มีปัจจัย ๒ ตัว ฯ คือ ฃา, โส, ฯ

ชุตินา	ลง	มณฑุ	ปัจจัย	ในตทสสทตัตถิต
โปรสิส	ลง	ณย	ปัจจัย	ในภาวตัตถิต ฯ
